

rum

»På en byggarbetsplats ska man ha skydds-
utrustning, spiksäkra skor
med stålhätta, hjälm och
mycket annat.« Sid 23

1500

SÅ MÅNGA SKADAS
I BYGGBRANSCHEN
VARJE ÅR. DET VILL
»HÅLL NOLLAN«
ÄNDRA PÅ.

SKYLTAR SOM
LEDER RÄTT

KOLL PÅ VAD
SOM BYGGS IN

KLIMAT FÖR
TRIVSEL OCH
GOD HYGIEN

KRISTINA
SMEDBERG
BERNHARDSSON
ÖNSKADE
BÄTTRE
LOKALER

Fixat & klart!

SÅ JOBBAR LOCUM MED
KUNDERNAS IDÉER

innehåll#2

Vill rädda liv_12

Byggarbetsplatser är en av de farligaste arbetsplatserna som finns. Runt 1 500 personer skadas illa varje år, 5–10 dör. Ulrika Dolietis vision är att inga arbetsplatsolyckor ska behöva ske.

Koll på byggmaterial_14

Locums mål är att minst 90 procent av alla byggmaterial ska vara bedömda och godkända enligt Byggsäkerhetsrådets kriterier. Christina Sæther och Karina Antin har koll.

Styr inomhusklimat_16

Inomhusklimat är komplexa saker. Det som är kallt och dragigt för en människa är skönt för en annan. Bra inomhusklimat kan dessutom vara livsviktigt vid operationer.

Full tillgänglighet_20

Att anpassa byggnader för människor med funktionsnedsättning är en tämligen ny företeelse. Men i dag är det en självklarhet för Locum och Stockholms läns landsting.

BILD OLOF HOLDAR

rum > red

RUM (4 nr/år) ges ut av Locum AB. **ADRESS:** Östgötagatan 12, Box 172 01, 104 62 Stockholm.

TELEFON: 08-123 170 00. **E-POST:** info@locum.se. **WEBB:** www.locum.se.

ANSVARIG UTGIVARE: Christina Hallberg. **REDAKTÖR:** Birgitta Holm Wahlberg, 08-123 173 54.

BILDREDAKTÖR: Carola Buretorp, 08-123 170 54. **PRENUMERATION:** prenumeration@locum.se.

PRODUKTION: Monte Rico AB, 070-730 00 80 och Birgersson Media. **EXTERN REDAKTÖR:**

Tomas Eriksson. **GRAFISK FORM:** Birgersson Media. **TRYCK:** Trycks på miljövänligt papper

hos miljöcertifierade tryckeriet Norra Skåne Offset. **OMSLAG:** Olof Holdar.

VI ÄR EN DEL AV
STOCKHOLMS
LÄNS LANDSTING

Krossar för miljö

BEHOV: För att kunna bygga två nya vårdbyggnader vid S:t Görans sjukhus krävdes omfattande sprängningar – 10 500 kubikmeter berg sprängdes bort med 198 salvor. När det senare var dags att fylla igen hålen var dessa bergmassor för grova för att kunna användas som fyllningsmassa. Att transportera bort massorna och köra dit ny fyllnadsmassa skulle ha krävt 800 lastbilstransporter – dyrt och skadligt för miljö.

LÖSNING: Locum tog en stenkross till S:t Görans-området som malde ner sprängmassorna till en storlek där de kunde användas som fyllnadsmassa. Arbetet, som utfördes under tre perioder på 3–5 dagar, gav 9 200 kubikmeter fyllnadsmassa och bidrog till att stödja ett av byggprojektets miljömål.

Årsberättelse
2017

LÄS OM 2017

Du hittar locums**årsberättelse på webben.**www.locum.se**ledare** > anette henriksson, vd

Avstamp mot framtiden

TRE MÅNADER PÅ NYA JOBBET! Det har varit en intensiv och rolig period med besök på alla våra stora byggprojekt, rundvandringar i befintliga vårdfastigheter och möten med hyresgäster på ledningsnivå. Jag har även hunnit med två styrelsemöten och jag har träffat ledande tjänstemän och politiker i landstinget samt deltagit i möten med koncernledningen. Och framförallt har jag fått möjligheten att träffa många av Locums engagerade medarbetare.

DET HAR VARIT lärorika månader och jag har nu kunnat skapa mig en egen bild av vårdfastigheterna och de stora byggprojekt vi genomför, samt naturligtvis vilka utvecklingsbehov bolaget står inför. Jag har också tagit del av vårdutbudet. Mina observationer och reflektioner presenterade jag för Locums medarbetare i slutet av maj.

Där berättade jag att vi arbetar vidare i den utstakade riktningen och tar avstamp mot framtiden genom utveckling av bolagets ledning och styrning. Den innebär att vi utifrån digital transformation formar nya sätt att arbeta med företagskultur, struktur och ledarskap. Därmed kommer vi att bättre kunna tillgodose de ökade kraven i samhället och från våra kunder!

I DET HÄR NUMRET av Rum besöker vi ett byggprojekt initierat av en verksamhet på Danderyds sjukhus som tagits från idé till verklighet. Läs om stegen i processen och varför det är viktigt att göra rätt från början.

Vi svarar också på frågan hur vi säkrar att vi bygger in miljömässigt riktiga byggvaror. Dessutom finner du artiklar om arbetsmiljö, tillgänglighet och flygsäkerhet – alla ämnen som ligger nära både hyresgästernas och Locums verksamheter.

Trevlig sommar! ✨

TILL VÅRA PRENUMERANTER:

En del av upplagan av Rum skickas ut via adresser från vår databas. Vi vill sköta hanteringen av personuppgifter enligt den nya dataskyddsförordningen. Om du har frågor eller inte vill ha Rum, låt oss veta. Kontaktuppgifter finns i redaktionsrutan på sid 2.

Intresserad av att jobba på Locum? Eller vill du veta vad som händer vid våra vårdfastigheter. Följ oss då också på våra sociala medier:

i korthet >

Ny utbildning för byggprojektledare

Locums byggprojektledare, både interna och externa, ska gå en ny utbildning med målet att tydliggöra projektledarens roll och skapa förståelse för företagets gemensamma arbetssätt. Deltagarna får under en heldag möta Locums specialister och stödfunktioner som är delaktiga i byggprojekten.

– Med ett gemensamt och strukturerat arbetssätt skapar vi förutsättningar för lyckade byggprojekt och en nöjd kund, säger Anna Haara på Locums projektstab, ansvarig för utbildningen.

83

Så många procent av kundtjänstens kunder är nöjda, visar en mätning på 2 500 kunder. Mest nöjda är de med väntetider, återkoppling, bemötande och förmåga att förstå ärendet.

Se filmen på www.youtube.com/locumab

Film ska locka nya medarbetare

Konkurrensen om personer med hög kompetens inom förvaltning och bygg är stenhård. Locums metod för att nå de bästa är digital närvaro, där bland annat en ny film ska locka nya medarbetare.

– Filmen berättar om vårt uppdrag och hur våra medarbetare jobbar med de livsviktiga vårdfastigheterna, säger Locums HR-strateg Stina Ramberg Dahl.

Skyltar kan beställas via den nya webbportalen.

TILLGÄNGLIGHET > BÄTTRE SKYLtar FÖR ALLA

För att förbättra tillgängligheten har Locum skapat nya riktlinjer för skyltningen i och runt Stockholms läns landstings vårdfastigheter. Inomhusskyltning, fasadskyltar, pyloner, typsnitt, kulör, punkt-skrift och belysning har förbättrats för att möta skärpt lagstiftning och ökade myndighetskrav för skyltning och kommunikation. Vid ny- och ombyggnationer är det obligatoriskt att använda de nya

skyltarna, som kan beställas via den nya webbportalen.

– Riktlinjerna är upprättade för att skapa en enhetlig skyltning och säkerställa att kraven på tillgänglighet för alla tillgodoses. De visar principerna för skyltutformning för vägvisning, säger Anna Bergqvist, specialist tillgänglighet på Locum.

Skyltarna har formgetts och konstruerats för att vara enkla att

tolka och använda samt lätta att byta ut och uppdatera.

– Nu finns riktlinjer för orienteringssystem, informationsstruktur, skyltutförande och skylttyper. Riktlinjerna ska följas i samband med ny- och ombyggnation samt då det finns behov av omskyltning.

Vid de nya närakuterna tillämpas de uppdaterade riktlinjerna för skyltar.

– Vi har stor nytta av Locums väl genomarbetade skyltprogram och webbportalen för skyltbeställningar. Genom att använda bra produkter och tjänster som våra kolleger i landstinget tagit fram sparar vi tid och resurser, berättar Caroline Ekman, kommunikationsdirektör vid Stockholms läns sjukvårdsområde.

De nya riktlinjerna samt tillhörande teknisk beskrivning för skyltutformning gäller sedan mars 2018. De ersätter tidigare riktlinjer från 2007 och 2015. Som fastighetsförvaltare har Locum ansvar för att det finns skyltning, dock ansvarar vårdverksamheterna för skyltningen inom sin egen verksamhetsyta.

3 frågor >

BILD TORKEL EKVIST FOTOGRUPPEN SÖS

Patric Gill, kostchef på Måltidsservice vid Södersjukhuset.

Hur känns det att äntligen ha fått dra i gång det nya köket?

– Otroligt kul. Jag brinner ju för den offentliga måltiden och det är en fantastisk möjlighet att få vara med om att starta upp en ny organisation och ett system som skapar riktigt bra mat till patienterna.

Hur ser grundtanken med den nya måltidsorganisationen ut?

– Det är inget hokus pokus. Vi har stort fokus på att laga mat från grunden och jobbar hårt med rätt råvaror för att få en så bra slutprodukt som möjligt. En smart specialförpackning gör att vi kan kylförvara samtliga rätter på menyn på avdelningarna och servera dem snyggt upplagda på en porslinsallrik. Som patient får man valfriheten att äta vid den tidpunkt man vill och den mat som man är sugen på. Vi tror helt enkelt att nyckeln till ett snabbt tillfrisknande och kortare vårdtider är att patienterna äter ordentligt. **Som patient har man tolv varmrätter att välja bland på menyn. Vilken är mest populär?**

– Det är helt klart våra hemlagade köttbullar med potatismos och gräddsås. Tvåa är vår basilikaöverbakade laxfilé med citronsås, bakade gulbeter och broccoli.

MILJÖ > VIKTIGT STEG FÖR FRAMTIDENS SÖS

Tre nya byggnader vid Södersjukhuset har fått preliminära certifieringar för Miljöbyggnad Guld.

– Det är en viktig och efterlängtd milstolpe för oss som arbetat under många år med att uppfylla kraven för certifieringen, säger Lars Netzell, Locums biträdande projektchef för bygget av Framtidens Sös.

Miljöbyggnad är ett certifieringssystem skapat av Sweden Green Building Council. Inom systemet värderas bland annat

energiprestanda och inomhusmiljö samt att inga hälso- och miljöfarliga material byggs in i fastigheter. Krav ställs också på att god inomhusmiljö säkerställs genom bra dagsljusinsläpp, ventilation och termiskt klimat.

Den slutgiltiga certifieringen får Locum om två år när energiprestanda och inomhusmiljö har följts upp under ett års full drift.

Lars Netzell är nöjd med certifieringen.

BILD HELLE AMBRÉN

Önskan

*Lena Wolin, undersköterska,
gillar att lokalen för terapi-
bassängen har fräschats till
och blivit mer funktionell.*

Den paramedicinska avdelningen vid Danderyds sjukhus var i behov av ombyggnad för att anpassas för dagens krav. Verksamheten tog initiativet till en hyresgäst-anpassning, vilket ledde till att Locum startade ett byggprojekt. Följ med på en resa från idé till utvärdering.

TEXT Anna-Karin Andersson FOTO Olof Holdar

blev sann!

SÅ TOG SIG LOCUM AN HYRESGÄSTENS INITIATIV

Golvet runt bassängen är valt för att minimera halkrisken och vara bra ur hygiensynpunkt. Överst: Locums projektledare Leif Engström vid det nya reningsverket till poolen.

Den högttempererade terapibassängen på den paramedicinska avdelningen vid Danderyds sjukhus är densamma som tidigare, men det är i princip det enda som är intakt. Det mesta runt om den gjordes om när lokalerna totalrenoverades under 2017. Det behagligt sviktande golvet i träningslokalen intill poolrummet har ännu kvar doften och känslan av nytt och fräscht.

– Hur det såg ut förut? Oj, det är stor skillnad. Dusch- och omklädningsrummen var slitna och klarade inte de nya hygienkraven. Lokalerna var över huvud taget gamla och inte funktionella, säger Kristina Smedberg Bernhardsson, chef på Ortopedkliniken paramedicinska sektion vid Danderyds sjukhus.

Det uppenbara behovet av en upprustning gjorde att Kristina Smedberg Bernhardsson tog initiativet till en ombyggnad. De första tankarna på hur lokalerna skulle kunna anpassas efter verksamhetens behov utformade hon redan år 2010. Sommaren 2017 blev det äntligen dags för nyinvigning av lokalerna som fått en rejäl ansiktslyftning och blivit bättre ur både arbetsmiljösynpunkt och för patienterna.

– Förr var det exempelvis bara draperier som skiljde behandlings- och bedömningsrummen åt. Nu är det riktiga väggar. Det gör att man kan prata ostört, utan att andra hör, och att vi kan tillgodose kravet på patientsekretess. Det är den enskilda förändring som varit mest betydelsefull.

När ett byggprojekt beställs av vårdverk-

samheten, som i det här fallet, går det under beteckningen hyresgästanpassning. Processen involverar många personer och parter. Hyresgästen har rollen som kund och är den som definierar behovet. Kristina Smedberg Bernhardsson har sitt första utkast kvar av hur hon tänkte sig renoveringen och ombyggnaden från första början. Där har hon specificerat brister och förändringsförslag i ett fyrsidigt dokument.

Det dokumentet landade inledningsvis hos Locums fastighetsförvaltare för Danderyds sjukhus, som har det övergripande ansvaret för hyresgästanpassningar och äger projektet från det att idéerna presenteras till att banden klipps på invigningsdagen. När

Undersköterskan Emma Broman instruerar vid träningscykeln i lokalen som har totalrenoverats.

»Det ger en arbetsglädje att få jobba i fräscha och funktionella lokaler och framför allt har det blivit bättre för våra patienter.«

ett projekt väl ska sättas i rullning utses en projektledare inom Locum som fungerar som den operativa spindeln i nätet under hela processen.

Förberedelserna och planeringen inför ett bygge är A och O för att det ska bli lyckat.

– Det betalar sig bra att lägga krutet tidigt i projektet. Har man en tydlig bild av vad som ska göras och kan förutse eventuella kritiska faktorer är det bra för ekonomi, resultat och tidsåtgång, säger Leif Engström, projektledare på Locum och den som varit med och slutfört ombyggnationen av den paramedicinska avdelningen på Danderyds sjukhus.

Första steget är att kartlägga varför en tänkt om- eller nybyggnation behövs. I den paramedicinska sektionens fall var Kristina

Smedberg Bernhardssons beskrivning av läget värdefull. För att göra en tydlig behovsanalys krävs även möten mellan hyresgästen och Locum.

– Vi måste ha en tät kontakt med dem som ska leva i det vi bygger. Vi projektledare och arkitekter kan byggtekniska detaljer, men har inte full inblick i verksamhetens arbetssätt, säger Leif Engström.

Innan ett projekt startas gör Locum en tidig projektbedömning för att kunna ge hyresgästen en ungefärlig bild av kostnader, tidsåtgång och hur bygget kan påverka den pågående verksamheten. Ges grönt ljus efter det går processen vidare till en förstudie som resulterar i att presentera minst två alternativa lösningar

Förvaltaren Christina Backlund, sektionschefen Kristina Smedberg Bernhardsson och projektledaren Leif Engström är alla nöjda.

»Vi måste ha en tät kontakt med dem som ska leva i det vi bygger. Vi projektledare och arkitekter kan byggtekniska detaljer, men har inte full inblick i verksamhetens arbetssätt.«

på hur man kan bygga för att leva upp till de uppsatta behovs- och effektmålen. I förstudien utreds även hur patienter, personal och flöden i verksamheten påverkas av bygget.

För projektet med den paramedicinska sektionen i Danderyd var en avgörande fråga i förstudien om de befintliga lokalerna skulle renoveras och byggas om eller om verksamheten skulle förflyttas till någon helt annan del av sjukhuset. Eftersom terapibassängen fortfarande var funktionell och dyr att anlägga på nytt bestämde man att verksamheten skulle vara kvar.

I processens tredje steg, programfasen, togs en grov plan fram för hur ombyggnationen skulle se ut, utifrån beslutet att behålla bassängen.

Därefter gjorde parterna upp om vem som skulle betala vad i byggprojektet.

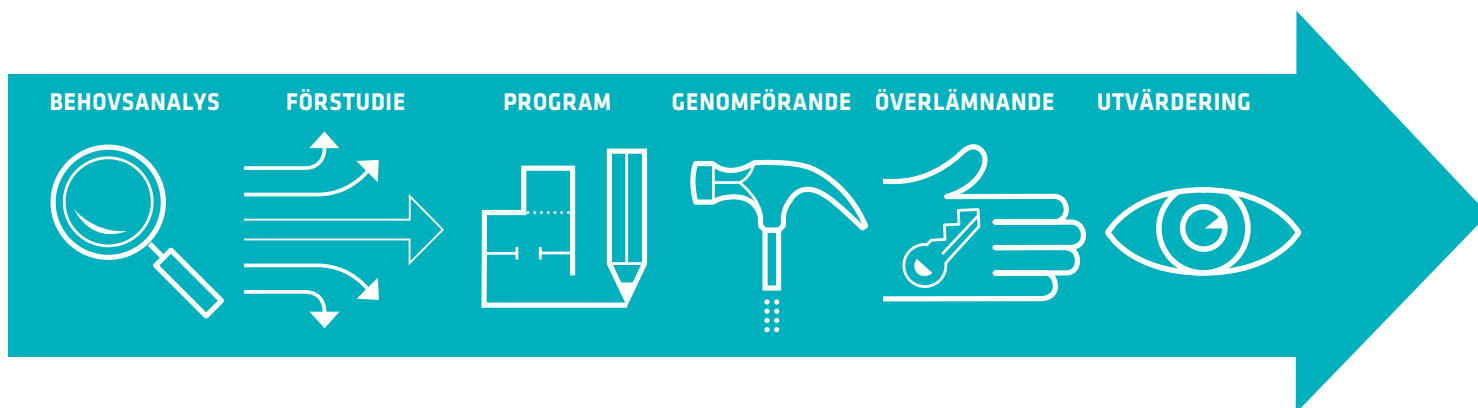
I samband med att hyresgästen själv tar initiativ till en ombyggnation passar Locum på att inspektera behovet av en teknisk upprustning i lokalerna för att därmed slå två flugor i en smäll. Så förutom den önskade verksamhetsanpassningen har den paramedicinska avdelningen exempelvis också fått ny ventilation, installerad värmeåtervinning, en ny anläggning för badvattenrening och nya energiklassade fönster. Det är kostnader som inte belastar hyresgästsprojektet.

Inför byggstarten tar Locums projektledare fram en detaljprojektering för genomförandet. Och så sätter man i gång. Bullret, dammet och stöket som bygget sedan för med sig, är den

mest påtagliga delen för personal och patienter, men är tidsmässigt en ganska liten bit av vägen från idé till verklighet.

För Kristina Smedberg Bernhardsson och hennes verksamhet tog byggprocessen längre tid än normalt på grund av att sjukhuset tvingades banta och pausa projektet av ekonomiska skäl. Flera nyckelpersoner i projektet slutade också under tiden, vilket förde med sig en del omstarter. När hon nu summerar projektet är hon ändå nöjd med resultatet.

– Det ger en arbetsglädje att få jobba i fräscha och funktionella lokaler. Och framför allt har det blivit bättre för våra patienter. Det är så skönt att det är genomfört, säger Kristina Smedberg Bernhardsson. ❀

FRÅN IDÉ TILL VERKLIGHET – SÅ GÅR ETT LOKALPROJEKT TILL STEG FÖR STEG

1) Behovsanalys

Locum stöder hyresgästen i framtagandet av

behovsanalysen av den tänkta lokalförändringen. I analysen finns svar på varför byggprojektet behövs och vilka förbättringar omgörningen ska leda till. Locum gör även en projektbedömning (se separat beskrivning).

2) Förstudie

Locum presenterar flera lösningar för kunden, som

visar olika alternativ för hur lokalförändringen kan göras utifrån behovsanalysen. För- och nackdelar med de olika alternativen på kort och lång sikt framgår, liksom kostnader och tidsåtgång.

3) Program

De slutliga handlingarna för bygget tas fram utifrån de

val som gjorts. Hur bygget ska genomföras med hänsyn till den pågående verksamheten i lokalerna redovisas och liksom en slutlig tidsplan. I programskedet gör man även upp hur kostnaden ska fördelas mellan Locum och hyresgästen, vad som kan anses ingå i hyresgäst-anpassningen och vad som kan ses som teknisk upprustning som Locum betalar.

4) Genomförande med detaljprojektering

Efter att en detalj-

projektering är gjord skickar Locum ut förfrågningar inför upphandling av entreprenör. Produktionen genomförs sedan enligt det som avtalats.

5) Överlämnande

Om- eller nybyggnationen är klar och hyresgästen

kan ta över lokalerna igen. Ett slutreglerat hyresavtal med höjd hyra som ska finansiera anpassningen undertecknas av Locum och hyresgäst.

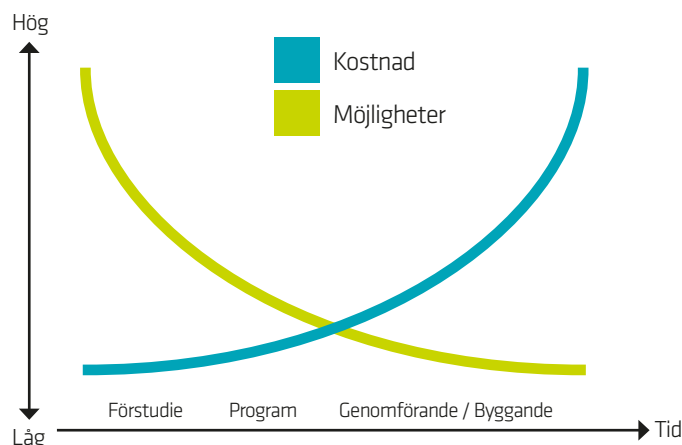

6) Utvärdering

Ett par månader efter inflyttning gör Locum en upp-

följning av projektet tillsammans med hyresgästen. Lokalernas funktioner går igenom för att se att målen som specificerats i behovsanalysen har uppfyllts. Erfarenheter dokumenteras.

»En tydlig bild av vad som ska göras är bra för ekonomi, resultat och tidsåtgång.«

ROLLER

Avgörande för ett lyckat lokalprojekt är att de som företräder den berörda verksamheten ska ha tid avsatt för uppgiften och ha mandat att fatta beslut. De ska kunna föra verksamhetens talan och ska förankra frågeställningar och valmöjligheter i den egna organisationen. Så här ser rollerna ut i ett lokalprojekt:

KUND Hyresgästen är kund i projektet. Definierar och initierar tillsammans med Locum ett lokalbehov.

PROJEKTÄGARE Locums förvaltning har rollen som projektägare, tar emot uppdraget från kunden och har det övergripande ansvaret från start till avslut.

PROJEKTLEDARE Locums byggprojektledare leder lokalprojektet och ansvarar för planering och genomförande enligt projektägarrens intentioner. Ser till att mål för ekonomi, tid och kvalitet uppfylls.

UPPHANDLAD KONSULT Bidrar med specialkunskaper för att beskriva projektet när det gäller byggnad, konstruktion, innehåll med mera.

UPPHANDLAD ENTREPRENÖR Genomför om- eller nybyggnaden.

PROJEKTBEDÖMNING – SÅ FUNKAR DET

Redan efter det första steget, behovsanalysen, får kunden en ungefärlig bild av vad det påtänkta arbetet kommer att kosta, hur lång tid det kommer att ta att genomföra och vilken inverkan det kan

få på verksamheten. Syftet är att tidigt uppskatta omfattningen av projektet. Fördelarna med den tidiga projektbedömningen är flera. Det säkerställer att berörda parter förstått varandra kring vad som ska göras innan något långtgående utredningsarbete påbörjats. Arbets sättet spar tid och pengar.

»Det här är nog det bästa jobbet man kan ha – att få göra andra människors liv och hälsa bättre.«

TEXT Niclas Carron BILD Anna Simonsson

Mer än 1 500 personer i byggbranschen skadas varje år så illa att de tvingas vara sjukskrivna i mer än trettio dagar. Sedan 2012 har 5–10 dödsolyckor inträffat varje år.

– Byggbranschen är en av de farligaste branscherna att jobba i, konstaterar Ulrika Dolietis.

Hon hade varit arbetsmiljöchef på Skanska i åtta år när hon fick frågan om att kliva in som vd i den nystartade organisationen Samverkan för noll olyckor i byggbranschen – i dagligt tal kallad »Håll Nollan«.

I sin roll är Ulrika Dolietis ledare och ansiktet utåt för arbetet med ökad säkerhet. Hon är optimistisk.

– Jag har varit med under uppstarten och sett engagemanget hos cheferna i företagen, att de verkligen vill göra skillnad. Det finns många problem, men om alla bidrar och samverkar så kan vi bara bli bättre.

Hur känns uppdraget?

– Fantastiskt roligt och spännande. Det här är nog det bästa jobbet man kan ha, att få vara en del i att göra andra människors liv och hälsa bättre.

Hur ser »Håll Nollan«-organisationen ut?

– Medlemsföreningen grundades av tretton aktörer. Locum, Sveriges Byggindustrier, Byggherrarna, Akademiska Hus, Skanska och Peab är några av dem. Serviceverksamheten drivs av ett aktiebolag och finansieras av medlemsavgifter. Just nu är vi uppe i 45 medlemmar, vilket är glädjande.

Vad krävs för att få vara medlem?

– Vi välkomnar alla som vill förbättra arbetsmiljön och säkerheten i byggbranschen, men vi har även till exempel maskinuthyrnings- och utbildningsföretag som medlemmar. Många medlemmar ger oss styrka. Det är heller inget krav att ha kommit jättelångt i säkerhetsarbetet.

Har man som medlem möjlighet att bli certifierad på något sätt?

– Nej. Däremot har vi startat utvecklingsprojekt för att ta fram gemensamma branschstandarder för byggherrar och entreprenörer. Det handlar om nyckelåtgärder för att skapa en bra och säker arbetsmiljö. Standarden kommer att vara frivillig att ta in i företagets ledningssystem. De medlemmar som gör det ska få en symbol på »Håll Nollans« webbplats.

Nästa år ska ni börja dela ut ett arbetsmiljöpris.

– Ja, vi vill skapa ett pris för bästa team som jobbat med arbetsmiljö. Vi har en dialog med tävlingen Årets Bygge för att eventuellt vara med där och dela ut priset.

Att minska olyckor och skador i en så stor bransch är ett jobb som kräver kraft och uthållighet. Hur ska ni gå till väga?

– Vi har definierat fyra områden som är viktiga för att göra skillnad: ledarskap och kultur, kunskap och kompetens, gemensamma arbetssätt för byggsektorn samt att krävställa som beställare.

Kan du utveckla tankarna kring ledarskap och kultur?

– Även om man tränar sin personal och

entreprenörer och tar fram bra rutiner så är det lätt hänt att det man lärt sig inte efterfrågas eller att rutinen bara blir ett papper i ett ledningssystem. Vi är redan på gång med aktiviteter för att inspirera till att skapa en kultur som främjar säkerhet och arbetsmiljö, att ledningen verkligen driver säkerhetsfrågor. Våra medlemmars högsta chefer genomför gemensamma säkerhetsbesök för att lära av varandra och visa att de tar frågan på allvar.

Kunskap och kompetens?

– Här gäller det framför allt att samla och dela den kunskap och kompetens som finns. Det andra är att fylla kunskapsluckor. Det finns i dag inga formella kompetenskrav på en projekt- eller byggleddare, som ofta representerar byggherren. Vi tänker att en så viktig roll, där man ska ställa krav och engagera sig för att jobba på ett bra sätt, kräver att det finns en anpassad arbetsmiljöutbildning.

I Locums uppdrag ingår ofta att bygga om och renovera i sjukhusbyggnader, ibland vägg i vägg med befintlig verksamhet. Vad ser du för problem och lösningar där?

– Den typen av jobb innebär stora utmaningar. Även som frisk störs man av byggarbeten och det är inte lätt att få till en störningsfri miljö. Det finns mängder av faktorer att ta hänsyn till, som utrymningsvägar som går genom en byggarbetsplats, känslig utrustning som inte tål vibrationer och mycket annat. Det viktigaste är att man har en god kommunikation mellan sjukhus och byggarbetsplats och att parterna respekterar varandra. ❀

Koll på material

Under 2019 ska den nya akutvårdsbyggnaden vid Danderyds sjukhus stå klar. Byggprojektets mål är att certifieras enligt Miljöbyggnad Guld. Det ställer höga krav inom många områden, inte minst på de material som används.

TEXT Niclas Carron BILD Olof Holdar

Christina Säter, miljöcontroller på Locum, och miljökonsulten Karina Antin visar runt i den sju våningar höga akutbyggnaden. Huskroppen omgärdar en djup innergård, med paneler i blänkande aluminium på fasaderna som reflekterar ner dagsljuset mot innergården och ökar ljusspridningen till de lägre våningarna.

Den nya akuten, som började projekteras 2013, är en del av den omfattande ut- och ombyggnaden av Danderyds sjukhus under de kommande åren. På drygt 27 000 kvadratmeter ska den nya akuten kunna ta emot 95 000 patienter årligen.

Tillsammans leder Christina Säter och Karina Antin miljöarbetet i byggprojektet. Christina Säter är miljöcontroller för byggnation på Locums miljöenhet. Karina Antins roll som miljöbyggsamordnare innebär att kontrollera och följa upp. De har ett tätt samarbete med en ständig dialog – vilket innebär samtal varje vecka och regelbundna avstämningsmöten.

– **Våra avstämningsmöten** är väldigt värdefulla. Locum har sina rutiner, och höga krav. Christina har också kontakten med landstinget och har därmed den stora bilden, därför är det värdefullt för mig att bolla frågor med henne, säger Karina Antin.

Christina Säter, miljöcontroller på Locum.

Christina Säter förklarar att Locums mål är att använda minst nittio procent bedömda och godkända material och produkter enligt Byggsvarubedömningens kriterier när det gäller ämnesinnehåll och livscykelaspekter.

– När det gäller material och produkter är det viktigt att både projektörer och entreprenörer kontrollerar att de är godkända i Byggsvarubedömningen, och att material

och produkter som byggs in dokumenteras i Byggsvarubedömningens databas. Det är en kedja där vi alla måste jobba tillsammans och kommunicera med varandra, säger Christina Säter.

Hon berättar att medvetenheten i branschen hela tiden ökar, både bland tillverkare och köpare.

– Det blir allt viktigare för leverantörer att få sina produkter bedömda, då det främjar en god inomhusmiljö och en medvetenhet om produkters miljöpåverkan, säger hon.

Uppföljning av entreprenörer och underentreprenörer görs bland annat genom regelbundna miljöronder.

– Jag kontrollerar också att entreprenören har bra rutiner och gör stickprover för att kontrollera att underentreprenörerna jobbar som vi vill, säger Karina Antin.

Och dokumentationen av byggnadsmaterialet är en hörnsten i alla byggprojekt.

– Så om det om tio år upptäcks att en produkt innehåller ett miljö- eller hälsoskadligt ämne så ska vi veta var den finns, säger Christina Säter.

Karina Antin konstaterar att Locum har en mycket ambitiös inställning till val av material.

– I vårdmiljöer är det extra viktigt. Där

FAKTA

- Byggvarubedömningen, BVB, är en ekonomisk förening där Locum och närmare hundra andra företag i byggbranschen är medlemmar.
- Föreningens syfte är att utveckla och äga ett system för bedömning av byggvaror, sätta upp kriterier för bedömning och tillhandahålla en databas med information om bedömda byggvaror.
- Materialen bedöms på sitt kemiska innehåll och livscykelaspekter och klassas i tre kategorier: »Rekommenderas«, »Accepteras« och »Undviks«.

Aluminiumplåt på väggen som bidrar till att dagsljus reflekteras ner på innergårdarna och fönster som motsvarar högt ställda krav på ljusinsläpp, energieffektivitet och ljud är några av de viktiga materialval som bevakas av Christina Säter och Karin Antin.

människor vistas för att bli friska får det ju till exempel inte finnas färger som avger ämnen som kan påverka hälsan negativt.

Ett exempel på val av material i den nya akutbyggnaden är den golvmatta som blir den mest förekommande i byggnaden, bland annat i korridorer och undersökningsrum.

– Här har arkitekterna kommit fram till en typ av golvmatta som klarar Locums höga

miljökrav, den är PVC-fri och fri från farliga ämnen. Samtidigt är den kompatibel med ljudkrav och övriga funktionskrav, säger Karina Antin.

Samordning, kommunikation, dokumentation och uppföljning är alltså viktiga ledord i processen för att nå de högt ställda miljömålen.

– Miljömålen måste implementeras och vara en naturlig del i hela processen. Att man

har tydliga rutiner och att alla jobbar tillsammans för att resultatet ska uppnås är oerhört viktigt, säger Karina Antin.

Hon påpekar också att samordningen i projektet på Danderyds sjukhus har fungerat väldigt bra.

– Vi har haft stöd av projektledning och bra samarbete med projektörer och entreprenörer hela vägen. Då får man väldigt bra kvalitet i slutändan. 🌱

Klimat smart

Många faktorer samspelar för att klimatet inne på ett sjukhus ska kännas trivsamt och vara hygieniskt. Tekniska installationer styr ventilation och värme för att nå de kraven. Men hur vi upplever inomhusluften är individuellt och det är en utmaning att hitta ett läge som passar alla.

TEXT Anna-Karin Andersson

BILD Olof Holdar

Locums Aswad Betweni och Mikael Rubensson går runt i de nybyggda operationssalarna på Karolinska Huddinge, som har höga krav på renlighet och temperatur.

inomhusklimat handlar endast till viss del om komfort. Vi vill att det ska vara lagom varmt och varken kännas instängt eller dragigt. Men på ett sjukhus har luftens flöden och inomhustemperatur emellertid inte bara betydelse för att den ska upplevas behaglig. Det är en förutsättning för att verksamheten över huvudet taget ska kunna fungera.

– Stannar ventilationen är det till exempel inte möjligt att genomföra operationer, smittorisker skulle bli för höga, säger Mikael Rubensson, Locums specialist på styr- och reglerteknik.

För att få önskad effekt på sjukhusens inomhusklimat krävs mätningar, matematiska beräkningar och datorprogrammeringar. Temperaturen inne på Karolinska Huddinge varierar beroende på den verksamhet som bedrivs i lokalerna. Ett vådrum eller ett kontor kan ha runt 21 grader, en opera-

tionssal eller ett laboratorium har runt 17 grader. Luften i de olika rummen byts med olika täta intervaller beroende på vilka hygienkrav som ställs.

Oavsett var luften har sin slutdestination börjar den sin väg in i huset på samma sätt. Den omgivande utomhusluften sugas in genom en galler, till ytan stor som en tvårumslägenhet, på det tionde våningsplanet och leds via ett stort schakt ner till plan 2 där luften först filtreras från partiklar. Den passerar sedan återvinnings- och värmebatterier för att regleras till rätt temperatur.

Innan luften strömmar vidare på sin färd genom byggnaden och fördelas till varje våningsplan behandlas den även för att eventuellt värmas eller kylas utifrån verksamhetens behov. På ett jättesjukhus som det i Huddinge finns identiska system som försörjer var sin huskropp.

Det är digital styr- och reglerteknik som anpassar så att varje specifik lokal förses med rätt mängd luft och temperatur. De olika inställningarna räknas ut med hjälp av Locums rumsfunktionsprogram. Är en lokal exempelvis avsedd för att vara kontor med ett visst antal arbetsplatser beräknas flödena utifrån det.

– **De försörjande systemen** påverkas av en ombyggnation eller om man byter verksamhet i lokalen, säger Kjell Sandeh, styrkonsult som på uppdrag av Locum arbetar med den pågående upprustningen av klimatanläggningarna på Karolinska Huddinge.

Om antalet värmealstrande datorer i ett rum exempelvis har ökat eller att man i en lokal satt in en ny innervägg måste styr- och reglertekniken justeras efter de nya förutsättningarna. På ett sjukhus ändras också temperatur och luftflöden ständigt över dygnet. Nattetid anpassas ventilationssystemen så

Kjell Sandehl arbetar med klimatanläggningarna på Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge.

< Om arbetsplatsen är placerad precis under tilluftsdonet kan det kännas dragigt just där.

[ÖVERST] På driftcentralen bevakas hela sjukhusets klimatanläggningar. Personalen larmas om något inte fungerar och härifrån kan systemen regleras.

»Stannar ventilationen är det inte möjligt att genomföra operationer, smittorisen skulle bli för hög!«

att de går på lågvarv eftersom det då är betydligt färre som vistas i lokalerna.

– Det ger stora energibesparingar att kunna anpassa inneklimatet efter rådande omständigheter. Det mesta sker per automatik. På sjukhuset sitter väderstationer som skickar signaler till systemen så att innertemperaturen kan höjas eller sänkas, säger Aswad Betweni, projektledare vid Locum.

Hur vi uppfattar inomhustemperaturen har inte bara med det faktiska gradantalet att göra utan påverkas också av luftens rörelser. Luft kommer in till respektive rum genom luftdon i innertaket. Är man precis under tilluften kan det kännas dragigt och kyligare.

– Vår upplevelse styrs också av individuella preferenser. Den som är äldre och stillasittande kan tycka att det är kyligt samtidigt som en

yngre person i rörelse kan uppleva samma rum som för varmt. Det är en utmaning att få ett trivsamt inneklimat som passar alla, säger Mikael Rubensson.

Exakt samma mängd luft som tillförs till sjukhuset ska också lämna fastigheten. Värmen i frånluften återvinns först, luften renas och så blåses den ut på hustaket. Att det är balans mellan till- och frånluft är viktigt för att lufttrycket ska hållas jämnt.

– Det är ett skäl till att sjukhusfönster inte ska öppnas. Ventilationssystemet på ett sjukhus bygger på att luften ska gå sin uttänkta väg. Ett öppet fönster kan rubba luftflödet för en annan del av lokalen. Om man som hyresgäst har önskemål om att inneklimatet ska ändras är det bättre att kontakta oss som sköter fastigheten så att vi kan se om något bör justeras, säger Aswad Betweni. ❀

DET MENAS MED INNEKLIMAT

- Inneklimat är ett allmänt begrepp med bred innebörd. Dels kan det ha med en fastighets tekniska installationer att göra, dels med våra personliga preferenser. Det som kan styras av de tekniska installationerna delas upp i olika typer av faktorer, som termiska, hygieniska och ljus- och ljudmässiga.
- Termiska faktorer rör innetemperaturen men beror inte bara på luftens faktiska gradantal.
- Hur vi upplever om det är kallt eller varmt kan variera beroende på rummets utformning, luftflöden, fönstrens storlek och placering och var i rummet man befinner sig.
- Vår uppfattning om inneklimatet kan även påverkas av klädsel, aktivitet, ålder och kön.

SÅ KAN DU SJÄLV PÅVERKA

- Om det känns för kallt, placera möbler en bit ifrån elementen så att värmen kan spridas. Se till att inte gardiner hänger för elementen. Undvik att ha exempelvis datorer nära termostatventilen, då registrerar den en hög rumstemperatur och elementet slås av.
- Se till så att det inte ligger föremål som hindrar luftströmmarna.

- Känns det för varmt, försök att minimera antalet värmealstrande apparater i lokalen. Vinkla persienner eller använd andra solskydd som markiser. Finns kyla installerad ska dörrar och fönster hållas stängda till rummet för att fungera effektivt.
- Om det känns dragigt, försök att undvika att vara precis under tilluftsdonet eller nära fönstret.

»Jag vill ta Locum på en utvecklingsresa«

Locums nya vd Anette Henriksson har använt sina tre första månader för att skapa en bild av företaget och staka ut en väg framåt. Målet är nöjdare kunder, attraktivare arbetsplats och att skapa framtida vårdfastigheter. Hon beskriver sig själv som tydlig, nyfiken och tillitsfull. Och hon har en tydlig bild av det arbete som väntar henne.

– Jag vill ta Locum på en utvecklingsresa som handlar om människors betydelse, samverkan och medansvar i en alltmer digital värld, inte om rutor i ett organisationsschema.

Det var i mars som hon tillträdde posten som vd i Locum. Hon kom närmast från jobben som kommundirektör i Lund och som vice vd på Akademiska Hus.

– Den första tiden har jag rest runt och träffat medarbetare och kunder. Därmed har jag på plats skapat mig en egen bild av vårdutbudet och vad Locums utvecklingsresa behöver innehålla. Jag upplever att Locum är fullt av kompetens och har bra strukturer, men att vi nu behöver blicka lite längre fram och utveckla vår företagskultur.

Hon tänker ta Locum på en utvecklingsresa för att bli ett modernare bolag fullt av mod och innovation. Företaget behöver fokusera för att nå större framgång med väl utarbetade, men färre aktiviteter.

– Min erfarenhet är att ju mer man kan fokusera, desto snabbare når man resultat, säger hon.

Anette Henriksson vill satsa mer på omvärldsbevakning och på så kallad digital transformation, det som handlar om kombinationen digitalisering och människa.

– Locum gör ett gott och viktigt arbete som ska visas upp. Nu tar vi nästa steg på vår utvecklingsresa. Vi är övertygade om att den kommer att ge oss både nöjdare kunder och bättre vårdfastigheter. ❀

/ BIRGITTA HOLM WAHLBERG

VAD TYCKER DU ÄR VIKTIGAST...

...för att utveckla Locum vidare?

»Att vi gör det tillsammans över gränserna i organisationen och använder all den kompetens som finns i Locum, i dialog med våra kunder.«

...för att få nöjda kunder?

»Att ha en bra dialog och förståelse för verksamheten samt leverera bra vårdmiljöer kostnadseffektivt.«

...på jobbet?

»Att ha kul och att våga testa sina gränser!«

1959 tillverkades rullstolarna vid landstingets snickeriverkstad.

Alla ska fram!

I dag är hjälpmedel som ramper, lågfartshissar och dörröppnare självklara i de flesta allmänna lokaler. Men genom historien har fysisk tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning tagit lång tid att skapa – och vi lever fortfarande inte i ett samhälle för alla.

TEXT Niclas Carron BILD Olof Holdar, Landstingsarkivet

För att ersätta en tillvaro i fattigstugor och fattighus började institutioner för människor med funktionsnedsättning byggas upp under andra halvan av 1800-talet. Tanken var att människor med funktionsnedsättning behövde skyddas från omgivningen – eller möjligen omvänt. Att tas från sitt hem och sättas på institution var länge den enda möjligheten att få stöd från samhället.

Det var först på 1950- och 60-talen som ett

nytt synsätt tog form. Det talades om normalisering och integrering, att människor med funktionsnedsättning hade samma rätt som alla andra att vara ute i samhället, att där kunna ta sig fram och ha möjlighet att delta. Men då måste den fysiska miljön fungera. Det har inte kommit gratis. Här spelade Handikappförbundets centralkommitté, HCK, en viktig roll.

När HCK 1966 skulle hålla en konferens om tillgänglighet fanns inte en enda

tillgänglighetsanpassad samlingslokal i Stockholms län. Det ledde till att Byggnadsstadgan skrevs om så att »lokaler till vilka allmänheten har tillträde i skälig omfattning skulle utformas« så att de blev tillgängliga för personer med nedsatt rörelseförmåga.

Det är formuleringen »skälig omfattning«

som gjorde att byggherrar kunde runda regeln och först 1977, bland annat efter starkt kritik

Gamla tiders sjukhus var trånga och inte anpassade för hjälpmedlen. I dag är det en självklarhet med breda dörrar och rymliga utrymmen. Ergonomiskt utformade receptionsdiskar underlättar för rullstolsburna människor.

Ända fram till 1950-talet placerades människor med funktionsnedsättningar ofta på institutioner. Denna bild är från en sal på Serafimerlasarettet.

Entréer med ledstråk, kontrastmarkering på glasytor och kraftigt färgade stolar i ett väntrum kan göra livet lättare för människor med synnedsättning.

från HCK mot nya otillgängliga pendeltågsstationer, togs den bort.

Egentligen var det först 2006 som staten började ägna sig åt tillgänglighet på allvar. Myndigheten för handikappolitisk samordning, Handisam, bildades med uppdrag att samordna och driva på utvecklingen.

Snart kom tydliga ramar kring vem som kunde anses vara ansvarig för vad – fastighetsägaren, samhället eller den enskilda verksamheten. År 2014 togs Handisams uppgifter över av den nya Myndigheten för delaktighet, MFD. Myndighetens deklaration går knappast att missförstå, alla människor har rätt att vara fullt delaktiga i samhället, oavsett funktionsförmåga.

Stockholms läns landsting hade mellan 2011 och 2015 en riktlinje och tillgänglighetsmål som kallades »Mer än bara trösklar«. År 2016 antogs en policy för delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Där slås det fast att alla som befinner sig i en fastighet – personal, patienter och besökare – ska kunna vistas

där, förflytta sig och ta del av verksamheten på ett säkert och självständigt sätt.

Just det är vad Locum har att förhålla sig till. Och arbetet med att leva upp till policyn och lagkraven är ambitiöst. Locums projektledare och förvaltare utbildas i tillgänglighet, och vid nybyggnad av sjukhus och vårdfastigheter finns perspektivet tillgänglighet med redan i projekteringsfasen.

Det är förresten inte bara lagarna som förändrats över tid. Även begreppen speglar ändrad inriktning, handikapp, funktionshinder och senare funktionsnedsättning. I dag betecknar funktionshinder det som uppstår i mötet mellan människa och miljö, oavsett om det handlar om smala dörröppningar eller attityder. Om du har en funktionsnedsättning och ska gå på bio och inte kan ta dig in i lokalen, då är det biografen som är funktionshinder.

Dessutom blir det svårare att bryta mot regler. Från den 1 januari 2015 kan bristande tillgänglighet vara ett brott mot diskrimineringslagen, om en verksamhet inte gjort

tillräckligt för att en person med funktionsnedsättning ska få tillgång till eller delta i verksamheten.

Bland akutsjukhusen lyfts Karolinska Huddinge ofta fram som en favorit av funktionsrättsorganisationerna. Där finns en tydlig struktur med olika kulörer på golv och inredningen per våningsplan, som gör det enkelt att förstå och orientera sig var man är. Huvudentrén är plant utformad, med ledstråk, närhet till informations-/receptionsdiskar samt bra toalettpaket. Bland de mindre sjukhusen får Sabbatsberg ofta beröm, där har Locum skapat ett mycket tillgängligt sjukhus med bland annat skyltning, kontraster och ledstråk.

Var befinner vi oss i dag? Lagar stiftas och myndigheter granskar och driver på. Samtidigt utvecklas samhället, och allt fler ytor får en »universell utformning« som är användbar för alla. Enligt experter beskrivs tillgängligheten i samhället i dag som »hygglig«. Men, det är långt kvar till ett samhälle som helt och fullt låter alla vara delaktiga. 🌸

TRIVS INOMHUS
Se vad du kan göra för
inomhusklimatet.
www.locum.se

fråga locum >

Landar i sitt jobb

Berätta om Locums uppdrag för flyget!

– I första hand att arbeta för en säker helikopterlandning på sjukhusen, som att ha koll på belysning, vindriktningsvisare, kommunikation, brandsläckning och landningsplattans målning.

Vilka landningsplatser har ni ansvar för?

– Nortälje sjukhus (takplatta), Danderyd sjukhus (markplatta, takplatta planeras), Gamla Karolinska (takplatta, försvinner 2019), Södersjukhuset (markplatta) och Karolinska Huddinge (takplatta).

Hur stor är flygverksamheten?

– Landstinget har en kontrakterad helikopter dygnet runt, året runt, och en extra helikopter under sommaren. År 2017 lämnade helikoptrarna runt 1 600 patienter. Lägg till ett hundratal patienter från andra landsting och ett tiotal från Finland.

Kan inte helikoptrarna missa taken?

– Landningarna på sjukhusen är säkra och strukturerade, osäkerhetsmomenten i deras jobb är när de ska hämta patienter på öar eller inne i staden. Det finns dock några lokala problem vid sjukhusen, exempelvis att det kan uppstå turbulens på Södersjukhusets landningsplats vid hårda nordliga vindar. Då kan helikoptrarna välja ett annat sjukhus.

Du är flygsäkerhetsstrateg på Locum.

Vad innebär det?

– Landstinget behövde en central kompetens inom flygområdet, vilket hade saknats. Jag fick jobbet för att jag har flugit helikopter i 34 år, och sedan 1991 har jag till och från jobbat med ambulanshelikoptrar. Jag har också varit pilot på SAS i 17 år.

Vad är det som är så häftigt med att flyga helikopter?

– Förmågan att stå stilla och att flyga i sidled eller bakåt. Dessutom flyger man nära marken. Och man kan göra så mycket med dem, som att dra kraftledningar, plantera fisk, rädda folk eller bygga radiomaster. För min del har jobbet som helikopterpilot också inneburit att jag har sett hela Sverige från luften och fått flyga runt Grönland.

Lennart Samuelsson
Flygsäkerhetsansvarig

BILD CAROLA BURETORP

klara projekt >

BILD PÅR BLOMBERG

Södersjukhuset >

Sveriges största bårhus

Den nya behandlingsbyggnaden vid Södersjukhuset blir Sveriges största bårhus. Här ryms på cirka 1 600 kvadratmeter obduktionsrum, 317 likkylar och rum för avsked. Verksamheten, som öppnade i maj, drivs av Karolinska Universitetslaboratoriet.

BILD MALIN WIGREN

Danderyds sjukhus >

Aktivitetsbaserade arbetsplatser

Upp till fyrtio moderna kontorsplatser för forskare och administrativ personal har skapats på Danderyds sjukhus. Lokalerna kan möbleras om efter behov, och här finns »tysta kuber« med god ljudisolering.

Södertälje sjukhus >

Närakuten öppnad

Den nyöppnade Närakut Södertälje tar emot barn från noll år, men även vuxna som behöver mer vård än en vårdcentral eller husläkarjour kan erbjuda. Den ligger i direkt anslutning till akuten.

Rosenlunds sjukhus >

700 kvm närakut

I mitten av april invigdes Närakut Rosenlund. Den cirka 700 kvadratmeter stora mottagningen är en av flera nyöppnade närakuter i länet som ska avlasta akutsjukhusen.

Karolinska Huddinge >

Förlossning med universalrum

Den första av två nya förlossningsavdelningar vid Karolinska Huddinge är klar. Den ligger i anslutning till den nya byggnaden som ska samla operation, intervention och röntgen. Avdelningen innehåller sjutton universalrum som kan användas till förlossning, BB-vård och vård under graviditeten. De badrum som har badkar är även försedda med lustgas.

BILD CARIN TELLSTRÖM

Karolinska Huddinge >

Intensiven i tillfälliga lokaler

För att undvika byggstörningar har intensivvårdsavdelningen (IVA) vid Karolinska Huddinge interimsplicerats i nya lokaler. Även IVAs lokaler ska renoveras före den återflytt som planeras till december 2018. Flytten är en del i de ny- och ombyggnationer av operation, intervention och röntgen som pågår i Huddinge.

– Om man inte respektera avspärrningar vid byggarbetsplatser utsätter man både sig själv och andra för fara, säger projektledaren Fredrich Levin. BILD HELLE AMBREN

Minskad olycksrisk >

»RESPEKTERA BYGGARBETSPLATSEN«

Nyfikenhet eller gammal vana. Det kan finnas flera anledningar till att man öppnar en dörr som ska hållas stängd – och utsätter både sig själv och andra för onödiga risker.

Locum har ständigt en stor mängd bygg- och renoveringsprojekt på gång. Förutom många nybyggen så har sjukhusen i Stockholms län många äldre byggnader som kräver åtgärder för att hållas i gott skick. Ofta hamnar ombyggnationer vägg i vägg med befintlig vårdverksamhet.

– På Södersjukhuset bygger vi just nu en ny förlossningsmottagning som ligger inklämd mellan olika avdelningar, en snittsal, en handkirurg, barndagvård och förlossningen på våningen ovanför. Då gäller det att alla respekterar varandra. Kommunikation och information är viktigt, säger

Fredrich Levin, projektledare på Locum och för närvarande ansvarig för tolv projekt på Södersjukhuset.

Han konstaterar att entreprenören är arbetsmiljöansvarig för sin personal samt byggområdet, och att det blir ett svårt jobb om det kommer in personer som man inte har koll på inom ett avskärmat område.

– Det handlar om olycksrisken. På en byggarbetsplats ska man ha skyddsutrustning, spiksäkra skor med stålhätta, hjälm och mycket annat. Dessutom kan det uppstå problem för vården om man öppnar en dörr till en byggarbetsplats där det pågår arbeten som dammar, då blir det en tryckutjämning som kan dra in damm i en klinisk miljö.

Fredrich Levin säger att det är förstärkt att sjukvårdspersonalen

är nyfiken och vill ta en titt på hur de nya lokalerna ska se ut. Eller att den väg man normalt använder är avstängd och man bara vill »smita förbi« byggområdet.

– Det gäller att tänka sig för. Jag brukar säga att man från vårdens sida ska tänka på sin egen situation, om det kom in personer utifrån i lokalerna när det är full verksamhet. Det vill man inte.

– Från entreprenörens sida har man absolut inga problem med att visa lokalerna. Det är bara att höra av sig och komma överens om en tid.

Som byggentreprenör är man givetvis också skyldig att respektera vårdverksamheten och anpassa arbetet.

– Man kommer längst med god förståelse från båda sidor, säger Fredrich Levin. ✿

/ NICLAS CARRON

aktuella projekt >

S:t Görans sjukhus >

Omskyltning gör det enklare att hitta

Alla invändiga orienteringsskyltar på sjukhusets allmänna ytor ska bytas ut med start sommaren 2018. Skyltningen blir enhetlig för att säkerställa att kraven för tillgänglighet för alla tillgodoses. Med hjälp av målpunkter och informationstavlor med karta blir det lättare för patienter, besökare och personal att smidigt ta sig till sitt slutmål.

Södersjukhuset >

Entrétorget byggs om

Under sommarhalvåret 2018 byggs delar av Södersjukhusets entrétorget om. Det är en förberedelse inför bygget av den framtida entrén till vuxenakuten. En plantering tas bort, medan vattenspeglarna med konstverk finns kvar.

BILD MÄRTA NORD

Karolinska Huddinge >

Sjukhusfasaden fräschas upp

Fasaden vid Karolinska Huddinges huvudentré rustas upp under vår och sommar 2018. Den röda bården målas om och ingången får ny belysning. Sjukhuset får en ny skylt som följer tillgänglighetskraven och är läsbar från långt håll. Målet är att ingången ska upplevas både säkrare och mer inbjudande.

Koldioxidekvivalent [kå:ldiåksi:dekvivalänt]

Subst. coe eller CO₂e är ett mått som används internationellt för att jämföra utsläpp av alla typer av växthusgaser.

BILD I STOCKPHOTO

Olika gaser bidrar olika mycket till uppvärmningen av jordens atmosfär. Deras påverkan anges i coe, ungefär som man kan jämföra olika valutors värde mot dollar eller euro.

Koldioxidekvivalenter anges i ton (t) och kan beräknas för alla typer av verksamheter. Det går också att mäta hur många coe vi som individer ger upphov till. I Sverige släpper varje invånare i genomsnitt ut omkring tio ton koldioxid varje år genom hur vi bor och lever. Vi kan alla påverka det genom att förbruka mindre el och fossila bränslen samt äta mindre kött.

Utsläpp av växthusgaser i anknytning till sjukhusverksamhet är exempelvis koldioxid, köldmedier och lustgas. För att kunna redovisa utsläp-

pens påverkan på den globala uppvärmningen måste vi kunna ange dem i en gemensam enhet. Koldioxid, som är mycket vanlig i hela världen, har valts som basenhet. Ett exempel: En gas som heter R404A ingår i de köldmedier som sjukhusen använder. Varje kilo av den gasen ger lika mycket klimatpåverkan som 3 922 kilo koldioxid. Dess globala uppvärmningspotential är alltså 3 922.

För Locum är det alltså en väldigt viktig uppgift att förhindra att sådana klimatpåverkande gaser kommer ut i luften. Alla kylaggregat kontrolleras därför noggrant en-tre gånger om året, beroende vilken mängd och typ av köldmedium som finns i aggregaten. Resultaten rapporteras till kommunen, som är tillsynsmyndighet.

»Locums utsläpp beräknas i Stockholms läns landstings klimatkalkyl till 13 500 ton coe för 2017.«

Vissa utsläpp är dock omöjliga att undvika. Exempelvis från dieselmotorerna som förser sjukhusen med elkraft i händelse av att samhällets strömförsörjning fallerar. De släpper då ut koldioxid, givetvis även när de provkörs runt en timme varje månad.

Locums utsläpp beräknas i Stockholms läns landstings klimatkalkyl till 13 500 ton coe för 2017. Kalkylen tar hänsyn till hur sjukhusen kylls och värms, användningen av varmvatten, läckage i kylsystem, belysning med mera. Denna förbrukning skapar växthusgaser på olika sätt. Med koldioxidekvivalent har vi ett tydligt mått för våra verksamheters samlade påverkan. ❀ / GUNNAR VON SYDOW

Källa: Petra Karlsson, miljöcontroller Locum